

Національна рамка кваліфікацій та Міжнародна стандартна класифікація освіти

Національний експерт з реформування вищої освіти

В.І. Луговий

I. МСКО (1)

МСКО – рамковий документ, що дає змогу:

- узгодити загальні визначення та поняття щодо освіти;
- систематизувати національні освітні програми і освітні кваліфікації;
- забезпечити порівнюваність національних освітніх програм і освітніх кваліфікацій.

I. МСКО (2)

МСКО є основою для класифікації освітньої діяльності, що виражена у відповідних **програмах** та підсумкових **кваліфікаціях**, згідно з міжнародно узгодженими категоріями.

I. МСКО (3)

МСКО – частина міжнародної системи соціальних і економічних класифікацій ООН.

МСКО – результат міжнародної угоди.

МСКО існує майже чотири десятиріччя у форматі версій 1976, 1997 і 2011 рр. Періодично переглядається відповідно до розвитку освіти та її розуміння.

I. МСКО, НСКО і НРК

МСКО використовують ООН, ЮНЕСКО, країни ОЕСР, ЄС й інші.

На підставі МСКО розвинуті країни розробляють відповідні НСКО.

Україна не має НСКО. З метою успішного запровадження НРК, НАПН України виступила з ініціативою розроблення концепції НСКО, що відображено в Плані з запровадження НРК (2012 р.).

II. Концепція МСКО (1)

МСКО класифікує освітні програми та відповідні кваліфікації за їх змістом з використанням двох основних наскрізних класифікаційних змінних:

- рівнів освіти (9 рівнів: 0-8);
- галузей освіти (25 галузей, 9 їх укрупнених груп)

II. Концепція МСКО (2)

Вихідною одиницею класифікації МСКО є національні (та субнаціональні) **освітні програми** і відповідні визнані **освітні кваліфікації**.

Освітня програма – узгоджений комплекс або послідовність видів освітньої діяльності чи комунікації, що сплановані та організовані для досягнення наперед поставлених навчальних цілей чи виконання конкретних освітніх завдань упродовж певного тривалого періоду часу.

II. Концепція МСКО (3)

Загальною характеристикою освітньої програми є те, що після досягнення навчальних цілей чи виконання освітніх завдань видається документ (сертифікат) про успішне її завершення.

II. Концепція МСКО (4)

Ключовими поняттями у визначенні освітньої програми є:

- освіта;
- освітня діяльність;
- комунікація;
- навчання;
- навчальний результат;
- організована;
- тривала, безперервна.

II. Концепція МСКО (5)

Освіта – процеси, за допомогою яких суспільство цілеспрямовано передає накопичені інформацію, знання, розуміння, світоглядні позиції, цінності, уміння, компетентності та зразки поведінки. Ці процеси включають комунікацію з метою навчання.

Освітня діяльність – цілеспрямована діяльність, що передбачає певну форму комунікації задля навчання.

II. Концепція МСКО (6)

Навчання – індивідуальне придбання або змінювання інформації, знань, розуміння, світоглядних позицій, цінностей, умінь, компетентностей або зразків поведінки через практику, досвід або викладання.

Навчальний результат – сукупність інформації, знань, розуміння, світоглядних позицій, цінностей, умінь, компетентностей або зразків поведінки, які очікувано опанує особа після успішного завершення освітньої програми.

II. Концепція МСКО (7)

За МСКО спочатку класифікуються освітні програми, а потім – освітні кваліфікації.

За МСКО **кваліфікація** – це офіційне підтвердження, як правило, у формі документа, що засвідчує успішне завершення освітньої програми або її етапу (акцент на **сертифікації** набутих компетентностей).

II. Концепція МСКО (9)

Освітні програми поділяють на:

- програми, що охоплюють два і більше рівнів МСКО;
- послідовні програми в межах одного рівня;
- модульні програми (без чітко визначеної послідовності).

II. Концепція МСКО (10)

За МСКО розрізняють такі типи **освіти**:

- формальна;
- неформальна;

а також наступні типи **навчання**:

- формальне;
- неформальне;
- інформальне;
- випадкове або несистемне.

II. Концепція МСКО (11)

МСКО охоплює програми **формальної** та **неформальної** освіти.

Кваліфікації, що визнані національними органами управління освітою, незалежно від того, як вони отримані використовуються для оцінки рівня досягнутої освіти.

МСКО не охоплює програми **інформального** та **випадкового або несистемного** навчання, а також кваліфікації, які невизнані.

II. Концепція МСКО (12)

Формальна освіта – інституціалізована, цілеспрямована, спланована за участю державних організацій і визнаних державою приватних організацій освіта, що в цілому становить систему формальної освіти країни з надання **визнаних національною владою кваліфікацій**.

II. Концепція МСКО (13)

Неформальна освіта – освіта, що інституціалізована, цілеспрямована і спланована та забезпечує надання освітніх послуг без визнаних державою кваліфікацій.

Вона є **доповняльною і/або альтернативною** формальній освіті в навчанні впродовж усього життя особи.

II. Концепція МСКО (14)

Нині процес збирання даних у сфері освіти в міжнародному масштабі головним чином спрямовано на **формальну** освіту.

III. Наскрізні класифікаційні змінні (1)

Основні класифікаційні змінні МСКО – це **рівні і галузі** освіти.

У межах рівнів освіти програми далі класифікуються за додатковими параметрами:

- **орієнтація** програми,
- **завершення** рівня,
- **доступ** до більш високого рівня,
- **положення** в національній системі кваліфікацій.

III. Наскрізнi класифікаційні змінні (2)

Критерії класифікації за МСКО відображують ступінь **складності** (за рівнями) і **спеціалізації** (за галузями) **змісту** освітньої програми.

Класифікація програм спрямована на відображення повного спектру можливих **шляхів переходу** з однієї освітньої програми на іншу.

III. Наскрізні класифікаційні змінні (3)

Таблиця 19. Соответствие между уровнями МСКО 1997 и МСКО 2011

МСКО 1997	МСКО 2011
-	МСКО 01
МСКО 0	МСКО 02
МСКО уровень 1	МСКО уровень 1
МСКО уровень 2	МСКО уровень 2
МСКО уровень 3	МСКО уровень 3*
МСКО уровень 4	МСКО уровень 4*
МСКО уровень 5	МСКО уровень 5
	МСКО уровень 6
	МСКО уровень 7
МСКО уровень 6	МСКО уровень 8

* содержание категории было немного изменено

III. Наскрізні класифікаційні змінні (4)

Головними критеріями класифікації програми є критерії складності та спеціалізації її **змісту**.

У зв'язку з відсутністю безпосередніх вимірювачів змісту освіти в МСКО застосовуються опосередковані критерії класифікації, які поділяють на:

- **основні**;
- **додаткові**.

III. Наскрізні класифікаційні змінні (5)

Додатковий параметр освітньої програми – її **орієнтація**.

Орієнтація розрізняється на рівнях 2-5 із можливістю застосування на рівнях 6-8.

Існують дві категорії (типи): **загальна** і **професійна** освіта.

На рівнях вищої (третинної) освіти використовують відповідно терміни: **академічна** і **професійна** освіта.

III. Наскрізні класифікаційні змінні (6)

Загальна освіта – розширює загальні знання, уміння, інші компетентності, часто спрямована на підготовку до навчання на більш високому рівні або на поглиблену підготовку на тому самому рівні, на формування основи для навчання впродовж життя.

Ця освіта не спрямована на підготовку до працевлаштування за певною професією та на отримання затребуваної на ринку праці кваліфікації.

III. Наскрізні класифікаційні змінні (7)

Професійна освіта – спрямована на набуття знань, умінь, інших компетентностей для роботи за певним видом або видами професійної діяльності (професій, занять).

Її здобуття веде до отримання затребуваних на ринку праці **професійних кваліфікацій**, які визнаються національною владою або ринком праці як професійно орієнтовані.

III. Наскрізні класифікаційні змінні (8)

У межах формальної освіти успішне завершення програми зазвичай веде до отримання кваліфікації, що визнається відповідною національною владою.

Освітні програми рівнів 1 і 2 (а інколи й 3 і 4) не завжди завершуються наданням кваліфікації.

Програми рівнів 1-3 вважаються успішно завершеними, якщо відкривають шлях до більш високого рівня.

Для рівня 3 більш високими вважаються рівні 5, 6 або 7.

III. Наскрізні класифікаційні змінні (9)

Успішне завершення програм, що відносяться до рівнів 4-8, розглядається як завершення рівня. Однак визнана **кваліфікація**, що отримана **до завершення програми** (наприклад, проміжна кваліфікація), відноситься **до більш низького рівня**.

III. Наскрізні класифікаційні змінні (10)

Освітні програми і відповідні кваліфікації у межах рівнів 2 і 3 поділяються на чотири категорії:

- рівень не завершено;
- неповне завершення рівня без прямого доступу до більш високого рівня;
- завершення рівня без прямого подальшого доступу;
- завершення рівня з прямим доступом до більш високого рівня.

III. Наскрізні класифікаційні змінні (11)

Визначено, що на рівнях 2 і 3 для успішного завершення:

програми не можуть бути менше **2-х років** на даному рівні (порівняй, технікуми);

сукупна тривалість, починаючи з 1 рівня, має бути не менше 8 років для рівня 2 та не менше **11 років** для рівня 3.

III. Наскрізні класифікаційні змінні (12)

Програми для осіб з **особливими** потребами можуть бути меншої або більшої тривалості, ніж звичайні програми на даному рівні. Однак успішне завершення програми вважається успішним завершенням рівня за умови, що отримана кваліфікація **еквівалентна** тій, що отримана в межах звичайної програми.

III. Наскрізнi класифікаційні змінні (13)

Критерії **тривалості** освітніх програм за рівнями:

- рівень 0 – не менше еквівалента 2 год. на день упродовж 100 днів року;
- рівень 1 – 4-7 рр., зазвичай 6 р.;
- рівень 2 – 2-5 рр., зазвичай 3 р.;
- рівень 3 – 2-5 рр., зазвичай 3 р.;
- рівень 4 – від 0,6 до 2-3 рр.;
- рівень 5 – 2-3 рр.;
- рівень 6 – 3-4 рр. і більше на базі рівня 3 та 1-2 рр. на базі рівня 6;
- рівень 7 – 1-3 рр. на базі рівня 6 та 5-7 рр. на базі рівня 3
- рівень 8 – не менше 3 р., але може бути більше.

III. Наскрізні класифікаційні змінні (14)

Критерії **сукупної тривалості** освітніх програм:

- рівні 1+2 – зазвичай **9-10** рр., але може бути від **8** до **11** рр.;
- рівні 1+2+3 – зазвичай **12** р., але може бути від **11** до **14** рр.

Вступ на програми вищої (третинної) освіти потребує не менше 11 років навчання на рівнях **1-3** (знову порівняй технікуми).

III. Наскрізні класифікаційні змінні (15)

При застосуванні критеріїв тривалості до очно-заочних (вечірніх) чи модульних освітніх програм тривалість програми має вимірюватися в **еквіваленті очного навчання**.

III. Наскрізні класифікаційні змінні (16)

Рівень отриманої освіти визначається найвищим завершеним освітнім рівнем і зазвичай підтверджується визнаною кваліфікацією.

Визнана проміжна кваліфікація зазвичай відноситься до більш низького рівня, ніж сама програма.

III. Наскрізнi класифікаційні змінні (17)

Програми рівнів 6 і 7 розрізняються їх **положенням** у національній системі ступенів (кваліфікацій), яке визначається на основі **послідовності** ступенів (кваліфікацій), що надаються за цими програмами в національній системі вищої освіти.

На кожному з рівнів 6 і 7 можуть існувати програми **першого, другого та подальшого** ступенів (кваліфікацій).

III. Наскрізні класифікаційні змінні (18)

Кодування освітніх програм і рівнів отриманої освіти здійснюється за допомогою трьохзначного коду.

МСКО пропонує перелік відповідних **трьохзначних кодів**, у яких:

- перша цифра означає рівень;
- друга цифра – категорію (орієнтацію);
- третя цифра – підкатегорію (рівень завершення і статус кваліфікації).

III. Наскрізні класифікаційні змінні (19)

НСКО можуть передбачати додаткові переліки трьохзначних кодів, порівняно з переліком кодів, визначених МСКО.

III. Рівні освіти (1)

Рівень 0 – рання дитяча освіта.

Програми покликані надати організований і цілеспрямований комплекс навчальних заходів. Потребують кваліфікованого педагогічного персоналу.

Існують **дві категорії** програм:

- для дітей **0-2 рр.** (код 010);
- для дітей віком **від 3 р.** до вступу в школу (код 020).

III. Рівні освіти (2)

Рівень 1 – початкова освіта.

Всі освітні програми мають код **100**.

Категорії і підкатегорії програм, що відрізняються другою і третьою цифрами, відсутні.

Початкова освіта – частина **обов'язкової** освіти.

III. Рівні освіти (3)

Рівень 2 – нижча середня освіта.

У різних країнах називається по-різному: перший етап середньої, нижчий ступінь середньої, молодша середня, неповна середня, основна середня тощо. Зазвичай **завершує обов'язкову** освіту.

Орієнтація програм: а) **загальна**;
б) **професійна**.

Кодифікація програм: а) 241; 242; 243; 244;
б) 251; 252; 253; 254.

III. Рівні освіти (4)

Рівень 3 – вища середня освіта.

Програми, як правило, розраховані на завершення середньої освіти, підготовку до вищої (третинної) освіти або навчання, що дає змогу знайти роботу, або забезпечують одне і друге.

Орієнтація програм: - **загальна**;
- **професійна**.

Кодифікація програм: а) 341; 342; 343; 344;
б) 351; 352; 353; 354.

III. Рівні освіти (5)

Рівень 4 – післясередня невища освіта.

Для вступу потрібно завершити **рівень 3**.

Спрямована на підготовку до виходу на ринок праці, а також для отримання вищої освіти.

Як правило, має професійно-технічну спрямованість, але може мати програми загального характеру.

Орієнтація програм: - **загальна**;
- **професійна**.

Кодифікація програм: а) 441; 443; 444;
б) 451; 453; 454.

III. Рівні освіти (6)

Вища (третинна) освіта базується на середній освіті, організовує навчання на більш високому рівні складності в межах спеціалізованих галузей освіти. Включає одночасно академічну і професійну освіту.

Охоплює рівні 5, 6, 7 і 8, що повністю відповідають циклам вищої освіти за Болонським процесом.

III. Рівні освіти (7)

Перші програми рівнів 5 (короткий цикл), 6 (бакалаврський цикл) або 7 (магістерський цикл) потребують **рівня 3**, що дає доступ до зазначених перших програм.

Доступ до цих програм можливий також з **рівня 4**.

III. Рівні освіти (8)

Рівень 5 – короткий цикл вищої освіти.

Для вступу потребує завершення рівня 3 або 4.

За домінантою може мати як **професійну** (переважно), так і **академічну** орієнтацію.

Мінімальна тривалість навчання – **2** роки, зазвичай менше **3** років.

Кодифікація програм: а) 541; 544;
б) 551; 554.

III. Рівні освіти (9)

Рівень 6 – бакалавратура або еквівалент.

Потребує завершення рівня 3 або 4, інколи можливий вступ на основі рівня 5.

Відкриває доступ до рівня 7, зазвичай не дає доступу до рівня 8.

Орієнтація (за домінантою): - **академічна**;
- **професійна, (6- невизначена)**.

Підготовка дисертації необов'язкова.

Тривалість навчання – **3-4** роки.

Кодифікація програм: а) 641; 645; 646; 647;
б) 651; 655; 656; 657;
в) 661; 665; 666; 667.

III. Рівні освіти (10)

Рівень 7 – магістратура або еквівалент.

Зазвичай потребує завершення рівня 6 або 7, для довгих програм - рівнів 3, 4.

Відкриває доступ до рівня 8, проте не завжди.

Орієнтація (за домінантою): - академічна;
- професійна; (6 – невизначена).

Як правило, передбачає підготовку дисертації.

Тривалість навчання – 1-4 рр., довгих – 5+ р.

Кодифікація програм: а) 741; 746; 747; 748;

б) 751; 756; 757; 758;

в) 761; 766; 767; 768.

III. Рівні освіти (11)

Рівень 8 – докторантура або еквівалент.

Присвячений поглибленому самостійному дослідженню. Передбачає підготовку дисертації, що заслуговує опублікування.

Потребує завершення рівня 7.

Орієнтація (за домінантою): - **академічна;**
- **професійна; (6 – невизначена).**

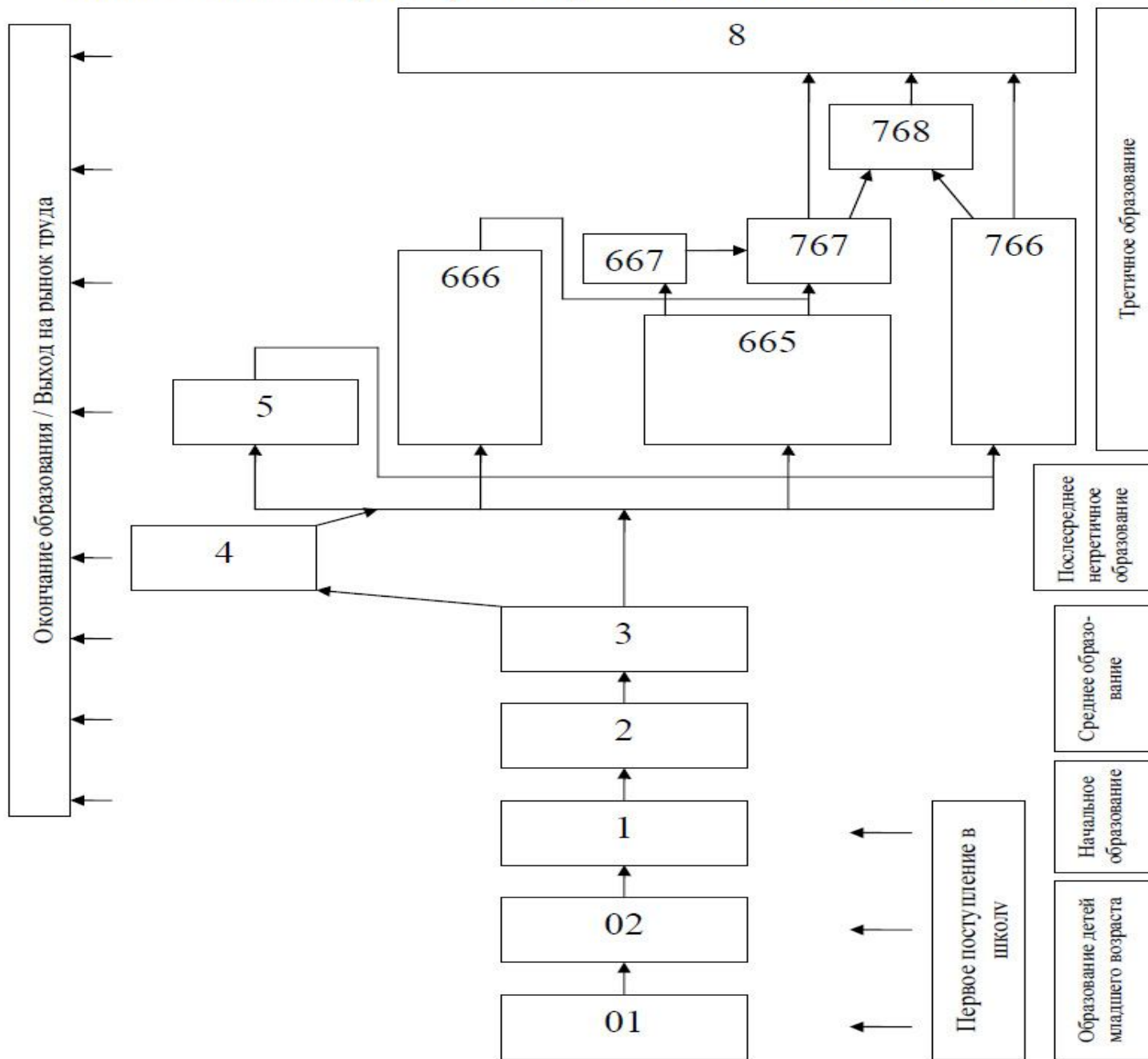
Тривалість навчання – **3+** р.

Кодифікація програм: а) 841; 844;
б) 851; 854;
в) 861; 865.

Схема 1. Пути перехода третичного образования в рамках МСКО



Схема 2. Возможные пути получения образования в соответствии с МСКО 2011



IV. Галузі освіти (1)

Галузі освіти МСКО 2011 залишено без змін порівняно з МСКО 1997.

Починаючи з 2011 р., планується розроблення, обговорення у 2012 р. та прийняття у 2013 р. трьохзначної класифікації галузей освіти.

Після прийняття Генеральною конференцією ЮНЕСКО нової класифікації галузей освіти, вона буде окремою и незалежною від МСКО класифікацією.

IV. Галузі освіти (2)

Галузей освіти – 25, які згруповано в 9 груп:

0 – Загальні програми;

1 – Освіта;

2 – Гуманітарні науки і мистецтво;

3 – Соціальні науки, бізнес і право;

4 – Наука;

5 – Інженерні, переробні та будівельні галузі;

6 – Сільське господарство;

7 – Охорона здоров'я і соціальне
забезпечення;

8 – Служби.

IV. Галузі освіти (3)

0 – Загальні програми:

- базові програми;
- грамотність і здатність рахувати;
- розвиток особистості.

1 – Освіта:

- підготовка вчителів і педагогічна наука.

2 – Гуманітарні науки і мистецтво:

- мистецтво;
- гуманітарні науки.

IV. Галузі освіти (4)

3 – Соціальні науки, бізнес і право:

- соціальні і поведінкові науки;
- журналістика і інформація;
- бізнес і управління;
- право.

4 – Наука:

- науки про життя;
- фізичні науки;
- математика і статистика;
- комп'ютерна справа.

IV. Галузі освіти (5)

5 – Інженерні, переробні та будівельні галузі:

- інженерія та інженерна справа;
- виробничі та переробні галузі;
- архітектура і будівництво.

6 – Сільське господарство:

- сільське, лісове та рибне господарство;
- ветеринарія.

7 – Охорона здоров'я і соціальне забезпечення:

- охорона здоров'я;
- соціальне забезпечення.

IV. Галузі освіти (6)

8 – Служби:

- сфера обслуговування;
- транспорт;
- охорона навколишнього середовища;
- служби безпеки.

Невідома або неуточнена категорія.

V. Глосарій: основні поняття

Основні поняття:

1 – навчальні поняття;

2 – типи навчання;

3 – поняття освіти;

4 – типи освіти;

5 – елементи освітньої програми;

6 – характеристики освітнього процесу за програмою;

7 – кваліфікації та освітні досягнення;

8 – рівні освіти;

9 – тривалість;

10 – галузі освіти.

VI. Висновки (1)

МСКО – потужний інструмент не лише пасивної класифікації, а й активної стандартизації та організації міжнародної і національних систем освіти.

Розроблення НСКО – застосування концепції МСКО до національної системи освіти, зокрема щодо специфіки освітніх:

- рівнів;
- галузей;
- кваліфікацій;
- кодифікації програм і освітніх

досягнень тощо.

VI. Висновки (2)

З огляду на забезпечення конкурентоздатності та визнання національної освіти НСКО має бути сумісною з МСКО.

Доповідь закінчено.

Дякую за увагу!

При використанні матеріалів презентацій вказувати
В. І. Луговий «Матеріали Національної команди експертів, проекту ЄС «НТО в Україні»